

Nr 15.

Ankom till Riksdagens kansli den 8 april 1910 kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående förslag till inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Norrköping.

Fullmäktige i riksbanken hafva i skrifvelse till bankoutskottet den 3 nästlidne mars framställt förslag om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Norrköping.

Fullmäktiges skrifvelse är af följande lydelse:

»Uti en till fullmäktige i Sveriges riksbank ställd skrifvelse af den 19 sistlidna november har handelsföreningen i Norrköping hemställt, att fullmäktige ville vidtaga åtgärder för att ett riksbankens afdelningskontor måtte snarast möjligt blifva förlagdt till Norrköping. Föreningen uttalade såsom sin öfvertygelse, att inrättande af ett riksbankens afdelningskontor därstädes skulle medföra stor nytta såväl för staden själf och dess affärsverksamhet som för den staden omgifvande landsbygden och framhöll hurusom Norrköping, som vore rikets fjärde stad, intoge bland de stadsamhällen, hvilka ej äro länsresidensstäder, främsta rummet icke allenast med afseende å folkmängden utan ock genom sin industriella verksamhet och handel.

Då vid 1904 års riksdag, genom motion i Andra kammaren, föreslogs inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Borås, framhöllo fullmäktige uti dem affördradt yttrande, att det för affärslifvet inom landet torde få anses fördelaktigt, om riksbankens verksamhet utsträcktes till vissa mera betydande städer, bland hvilka fullmäktige äfven angåfvo Norrköping. Uti sitt öfver motionen afgifna betänkande yttrade äfven bankoutskottet såsom sin åsikt, att riksbanken genom inrättande af afdelningskontor i vissa större städer, som äro centralpunkter för affärslif och industri, skulle befordra sin uppgift att underlätta och reglera den allmänna rörelsen inom landet samt därigenom gagna både affärslifvet och den enskilda bankrörelsen, som kan bedrivas på en sådan ort. Dock syntes

tidpunkten för det dåvarande icke vara inne för en sådan utsträckning af riksbankens verksamhet, då icke ens ett år förflutit från det afdelningskontor blifvit öppnade inom samtliga residensstäder, och för sin del uttalade utskottet tillika den uppfattningen, att fullmäktige ej torde underlåta att, när de funne tidpunkten lämplig för utvidgning uti ifrågakvarande riktning af riksbankens verksamhet, hos Riksdagen därom göra framställning och samtidigt föreslå den ordning, i hvilken nya afdelningskontor borde inrättas.

Redan vid 1905 års riksdag hemställde fullmäktige, att ett riksbankens afdelningskontor måtte inrättas i Sundsvall. Då därigenom skulle vinnas att riksbanken kunde bereda det starkt utvecklade affärslifvet i Medelpad med Sundsvall såsom hufvudort den lättnad och bekvämare tillgång på rörelsemedel, riksbankens verksamhet har till ändamål att lämna, tillstyrkte bankoutskottet fullmäktiges förslag, hvarvid utskottet dock tillade, att den sålunda inslagna vägen, att inrätta nya afdelningskontor, borde fortsättas endast med synnerlig varsamhet, och att, då det vore sannolikt att anspråk på afdelningskontor af riksbanken framkomme från skilda orter, där affärsverksamheten nått en större utveckling, det vore nödvändigt att med största noggrannhet pröfva dessa anspråk och tillse, att riksbankens verksamhet på detta sätt utvidgades endast i den mån sådant vore påkalladt af verkligt behof samt kunde anses vara till afsevärdt gagn för vederbörande ort och förenligt med ändamålet för riksbankens rörelse, utan att samtidigt och för framtiden medföra alltför betungande ökning af bankens förvaltningsutgifter.

De synpunkter, som enligt förestående redogörelse framhöllos vid 1904 och 1905 års riksdagar i fråga om inrättande af nya riksbankskontor, anse fullmäktige fortfarande äga full giltighet. Enligt fullmäktiges åsikt är det icke blott i allmänhetens utan äfven i riksbankens intresse, att bankens verksamhet utsträcker till de mer betydande affärscentra i landet. Äfven om en centralbank kan i många hänseenden betecknas såsom en bankernas bank i landet, har man dock insett nödvändigheten af att centralbanken, för att rätt kunna fylla sin uppgift såsom sådan och följa med affärslifvets växlingar, jämväl uppehåller direkta förbindelser med industri och handel. Men för detta ändamål är det en förutsättning, att riksbanken skall genom egna organ vara representerad på de större affärsplatserna. I de flesta länder på kontinenten har denna tendens redan länge gjort sig gällande, och antalet afdelningskontor i de stora centralbankerna i Tyskland, Frankrike, Österrike m. fl. länder räknas därför i hundradetal.

Det senaste afdelningskontor, som i riksbanken inrättats, var i Sundsvall år 1905. Då fem år förflutit sedan dess, och den ekonomiska världs-

kris, som utbröt år 1907, numera får anses vara i hufvudsak öfver, om ock krisens verkningar ännu i vårt land på många sätt göra sig kännbara, samt riksbankens egen ställning är mer än vanligt stark, torde den nuvarande tidpunkten kunna betraktas såsom lämplig för utsträckande af bankens verksamhet till en ny plats.

Hvad slutligen den föreslagna orten, eller Norrköping, angår, intager staden utan tvifvel ett mycket framstående rum bland landets industrisamhällen. Redan år 1904, då motion väcktes om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Borås, angåfvo fullmäktige Norrköping bland de städer, som främst borde i detta afseende ifrågakomma. Då nu en önskan om ett sådant kontor uttalats från stadens handelsförening, finna fullmäktige däri ett ytterligare skäl för att tillstyrka inrättande af detta afdelningskontor.

För närvarande hör Norrköping med omgifvande landsbygd till Linköpingskontorets lånedistrikt. Skulle ett afdelningskontor i Norrköping inrättas, torde det nya kontorets lånedistrikt lämpligen böra omfatta Norrköpings och Söderköpings städer samt Finsponga läns, Bråbo, Memmings, Lösings, Skärkinds, Östkinds, Björkkinds, Hammarkinds och Norra Tjusts härad.

För att belysa utvecklingen af Linköpingskontorets verksamhet sedan 1903, det sista år då enskild bank ännu ägde sedelutgifningsrätt, må följande siffror anföras:

Omsättning å kassaräkning.

År.	Riksbanken. Kronor.	Linköping. Kronor.	Procent.
1903	7,060,524,418: 07	76,268,591: 26	1,08
1904	7,541,966,441: 09	138,231,426: 45	1,83
1905	8,266,260,139: 18	146,297,738: 09	1,77
1906	9,277,424,326: 41	168,061,913: 37	1,81
1907	10,851,329,556: 72	178,516,257: 45	1,65
1908	11,501,726,966: 82	222,255,034: 64	1,93
1909	10,397,560,996: 49	183,256,894: 46	1,76

Diskonterade växlar.

a) Belopp.

Ar.	Riksbanken. Kronor.	Linköping. Kronor.	Procent.
1903	455,094,721: 86	5,030,603: 42	1,11
1904	527,133,784: 23	8,691,296: 93	1,65

År.	Riksbanken. Kronor.	Linköping. Kronor.	Procent.
1905	621,530,142: 45	13,270,034: 89	2,14
1906	841,093,290: 67	19,344,311: 83	2,30
1907	990,047,085: 17	19,323,528: 86	1,95
1908	1,064,647,932: 35	31,674,804: 02	2,98
1909	875,365,224: 89	35,413,438: 31	4,05

b) Antal.

År.	Riksbanken. Stycken.	Linköping. Stycken.	Procent.
1903	273,606	2,178	0,80
1904	280,575	2,546	0,91
1905	319,939	4,271	1,33
1906	389,708	7,673	1,97
1907	413,922	7,943	1,92
1908	422,791	10,303	2,44
1909	383,658	13,269	3,46

Å andra räkningar visar rörelsen vid Linköpingskontoret icke samma tillväxt, men såsom ett allmänt omdöme torde gälla, att rörelsen vid kontoret vuxit proportionellt mer än för riksbanken i dess helhet.

För att åter belysa förhållandet mellan Linköpingskontoret i dess helhet och den del af rörelsen, som under år 1909 hänfört sig till det område, hvilket föreslås att eventuellt omfattas af det blifvande kontoret i Norrköping, torde följande statistiska uppgifter förtjäna afseende:

Diskonterade växlar under år 1909.

	Antal.	Kronor.
Hela nuvarande Linköpingskontoret.....	13,269 st.	35,413,438: 31
Föreslagna Norrköpingskontoret	8,041 »	20,277,020: —

Beviljade hypotekslån under år 1909.

	Antal.	Kronor.
Hela nuvarande Linköpingskontoret	116 st.	2,198,100: —
Föreslagna Norrköpingskontoret.....	21 »	556,300: —

Beviljade kassakreditiv under år 1909.

	Antal.	Kronor.
Hela nuvarande Linköpingskontoret	35 st.	212,800: —
Föreslagna Norrköpingskontoret	4 »	53,000: —

Beviljade afbetalningslån under år 1909.

	Antal.	Kronor.
Hela nuvarande Linköpingskontoret	250 st.	414,030: —
Föreslagna Norrköpingskontoret	70 »	131,150: —

Inkasserade växlar under år 1909.

	Antal.	Kronor.
Hela nuvarande Linköpingskontoret	17,512 st.	38,049,406: 40
I Norrköping	6,062 »	18,609,674: 24

Vid årsskiftet för inkassering kvarliggande oredovisade växlar hos riksbankens ombud i Norrköping:

141 st. å kronor 362,914: 63.

Såsom af förestående uppgifter framgår, har den affärsrörelse vid Linköpingskontoret, som hänför sig till det föreslagna nya afdelningskontorets område, redan nått den omfattning, att ett särskildt kontor i Norrköping bör ifrågakomma, och utan tvifvel kommer denna rörelse att ökas, då kontoret blifvit inrättadt. Å andra sidan kommer dock icke verksamheten vid afdelningskontoret i Linköping att därefter så nedgå, att icke detta kontor fortfarande torde förblifva jämförligt med flertalet andra riksbankens kontor. Särskildt anse sig fullmäktige böra framhålla olägenheten af att den betydande inkasseringen af i riksbanken diskonterade, men i Norrköping betalbara växlar, icke nu äger rum genom ett bankens eget kontor.

På grund af hvad fullmäktige ofvan anført, hemställa fullmäktige att utskottet ville hos Riksdagen förordna, att ett riksbankens afdelningskontor i Norrköping inrättas, att kontorets lånedistrikt må erhålla den omfattning här ofvan angifvits, samt att åt fullmäktige må uppdragas att vidtaga de för kontorets öppnande erforderliga åtgärder samt närmare bestämma tiden, då rörelsen vid kontoret må begynna.»

I skrifvelse till utskottet den 1 innevarande april hafva fullmäktige vidare anført följande:

»Då det synts fullmäktige lämpligt att, därest den af fullmäktige gjorda framställning om inrättande af ett afdelningskontor i Norrköping vinner bifall, kontoret finge börja sin verksamhet redan under innevarande år, hafva fullmäktige träffat aftal om villkorligt förhyrande af ändamålsenlig lokal till sådant kontor med tillträdesrätt den 1 nästa oktober.

Med anmälan härom få fullmäktige tillika meddela, att det nya kontoret synts fullmäktige böra i fråga om antalet befatningar inrättas i likhet med Linköpingskontoret, dock att i Norrköping tillsvidare allenast

en tjänsteman i registrators- och bokhållargraden torde böra i staten uppföras. Äfven hvad aflöningsvillkoren beträffar torde Norrköpingskontoret böra likställas med kontoret i Linköping.

Den minskning i göromålen, som skulle för Linköpingskontoret uppkomma genom en del ärendens öfverflyttande till Norrköping, lärer otvifvelaktigt medföra, att den af Riksdagen detta år medgifna andra bokhållartjänsten vid kontoret i Linköping blefve öfverflödigt. Om därför Riksdagen besluter inrättandet af ett kontor i Norrköping, blefve däraf en gifven följd, att nämnda bokhållartjänst icke komme att besättas.

På grund af det anförda få fullmäktiga hemställa att, därest utskottet finner sig böra förorda den af fullmäktige gjorda framställningen om inrättande af ett afdelningskontor i Norrköping, utskottet tillika ville föreslå Riksdagen att för styrelseledamöterna, tjänstemännen och vaktbetjäningen vid samma kontor fastställa enahanda aflöningsförmåner som gälla för kontoret i Linköping äfvensom bestämma att antalet tjänstemän, som uppbära aflöning å lönestat, skall vid kontoret i Norrköping utgöra: 1 kamrer, 1 kassör samt 1 i registrators- och bokhållargraden.»

Utskottets
yttrande.

Att riksbankens fortgående utveckling såsom centralbank kräfver inrättandet af nya afdelningskontor har, såsom jämväl af fullmäktiges framställning inhämtas, redan varit förutsedt och öfverensstämmer äfven med förhållandena inom de flesta af utlandets centralbanker. Af hvad bankofullmäktige i sin förstnämnda skrifvelse anført synes och framgå, att tiden är inne för utsträckning af riksbankens verksamhet genom upprättande af ett nytt afdelningskontor å plats med lifligare affärsrörelse.

Bland de platser, som därvidlag kunna ifrågakomma, är utan tvifvel Norrköping en af dem, som böra i främsta rummet komma i åtanke. Omfattningen af stadens industri, handel och sjöfart liksom äfven af den kringliggande traktens jordbruk och näringslif öfver hufvud torde innebära goda förutsättningar för att ett riksbankens afdelningskontor i Norrköping skall få en betydelsefull uppgift att fylla såväl med hänsyn till utvecklingen af riksbankens egen rörelse som ock till främjande af affärlifvet inom ifrågavarande trakter. Det distrikt, som f. n. hör under Linköpingskontoret — hela Östergötlands län samt Norra och Södra Tjusts, Sevede och Tunaläns härad af Kalmar län — är så pass omfattande, att tillfredsställande rörelse vid hvarterdera af två afdelningskontor bör kunna förväntas. Med den distriktsindelning, som af fullmäktige föreslagits, skulle invånarantalet inom Linköpings distrikt komma att utgöra cirka 200,000 och inom det nya Norrköpings-distriktet cirka 153,000.

Det torde äfven böra anföras, att vinsten å rörelsen vid Linköpings-

kontoret varit ganska betydande. Med inberäkning af vinsten å afbetalningslånefonden har årsvinsten vid detta kontor för de senaste fem åren uppgått till följande belopp, motsvarande nedan angifna procent af bankovinsten i dess helhet, nämligen:

år 1905:	kronor	175,544: 98,	eller	2,83	procent,
» 1906:	»	158,817: 49,	»	2,23	»
» 1907:	»	254,027: 78,	»	2,64	»
» 1908:	»	296,090: 96,	»	3,31	»
» 1909:	»	229,289: 82,	»	3,67	»

Utskottet finner sig, med stöd af hvad sålunda anförts och i betraktande af hvad fullmäktige yttrat, hafva grundad anledning tillstyrka inrättandet af ett riksbankens afdelningskontor i Norrköping.

I fråga om det nya kontorets blifvande lånedistrikt har utskottet ej kunnat i allo instämma i fullmäktiges förslag. Af Norra Tjusts härad torde nämligen endast de närmast köpingen Valdemarsvik belägna socknarna Tryserum och Östra Ed stå i sådan förbindelse med Norrköping, att de, likasom den nämnda köpingen, lämpligen böra hänföras till ett blifvande Norrköpings-distrikt. De öfriga delarna af nyssnämnda härad stå däremot i afgjort lifligare förbindelse med Linköping och böra fördenskull fortfarande i lånehanseende höra under kontoret därstädes. Genom denna förändring i fullmäktiges förslag skulle invånarantalet i det blifvande Linköpingsdistriktet komma att höjas till cirka 215,500 och i det nya Norrköpingsdistriktet att i motsvarande mån sänkas, eller till cirka 137,500.

Mot fullmäktiges i den senare skrifvelsen framställda förslag beträffande personalen vid ett blifvande Norrköpings-kontor har utskottet icke funnit något att erinra. Den tjänstepersonal, som af fullmäktige föreslagits för det nya kontoret, har sin motsvarighet i det antal tjänstemän, som enligt Riksdagens i år förut fattade beslut kan å ordinarie stat tillsättas vid kontoren i Kalmar, Umeå och Visby. Det torde icke kunna antagas, att göromålen vid ett kontor i Norrköping skola kunna behörigen bestridas med en mindre tjänstepersonal än den, som sålunda medgifvits beträffande de nyssnämnda tre kontoren.

Enligt samma Riksdagens i år fattade beslut skall vid kontoret i Linköping finnas följande antal ordinarie tjänster, nämligen 1 kamrer, 1 kassör och 3 i registrators- och bokhållargraden. Utaf de sistnämnda befattningarna kommer, såsom af fullmäktige framhålles, efter inrättandet af ett kontor i Norrköping den ena icke att vidare erfordras. Utskottet förutsätter ock att, därest genom rörelsens nedgång till följd af det nya kontorets inrättande omständigheterna skulle sådant medgifva, ytterligare minskning i personalen vid kontoret i Linköping kommer att genomföras.

Hvad slutligen angår det nya kontorets öppnande, torde, på sätt vid liknande tillfällen förut ägt rum, fullmäktige böra erhålla bemyndigande att vidtaga de i sådant afseende erforderliga åtgärder.

Med åberopande af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet, att Riksdagen må besluta,

a) att ett riksbankens afdelningskontor skall inrättas i Norrköping;

b) att detta kontors lånedistrikt skall omfatta Norrköping och Söderköping samt Finspånga läns, Bråbo, Memmings, Lösings, Skärkinds, Östkind, Björkkinds och Hammarkinds härad med Valdemarsviks köping af Östergötlands län äfvensom Tryserums och Östra Eds socknar af Norra Tjusts härad af Kalmar läns norra landstings område;

c) att för styrelseledamöter, tjänstemän och vaktbetjäning vid samma kontor skola gälla enahanda aflöningsförmåner, som äro fastställda för kontoret i Linköping;

d) att antalet tjänstemän, som uppbära aflöning å lönestat, skall vid kontoret i Norrköping utgöra: 1 kassör, 1 kassör och 1 i registrators- och bokhållargraden; samt

e) att åt fullmäktige i riksbanken uppdrages att vidtaga de för det nya kontorets öppnande erforderliga åtgärder samt att närmare bestämma tiden, då rörelsen vid kontoret skall begynna.

Stockholm den 8 april 1910.

På bankoutskottets vägnar:

WERNER G. VON SCHWERIN.

Det skulle här antecknas, att herrar *K. E. Bohnstedt*, *E. Fränckel* och grefve *A. H:son Wachtmeister* icke deltagit i detta ärendes slutbehandling inom utskottet.
